

CD-866 DIGITAL

Kalevi Aho

Quintet for Bassoon and
String Quartet

Quintet for Alto Saxophone,
Bassoon, Viola, Cello and
Double Bass

Sinfonia Lahti
Chamber Ensemble

Ulla-Maija Hallantie • Jyrki Lasonpalo • Anu Airas • Harri Ahmas • Ilkka Pälli

Eero Munter • Ilkka Pälli • Harri Ahmas • Hannu Lehtonen • Anu Airas

AHO, Kalevi (b. 1949)**Quintet for Bassoon and String Quartet (1977) (Fazer)** **37'02**

[1]	I. Overture. <i>Allegro</i> (– attacca)	6'05
[2]	II. Parodie. <i>Andante</i> (– attacca)	5'16
[3]	III. Scherzo. <i>Presto</i> (– attacca)	5'47
[4]	IV. Cadenza (– attacca)	9'21
[5]	V. Finale. <i>Allegro</i> (– attacca)	6'16
[6]	VI. Epilog. <i>Andante</i>	4'17
-

**Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello
and Double Bass (1994) (Finnish MIC)** **32'36**

[7]	I. 1. <i>Largo</i> (– attacca) – 2. <i>Vivace</i> (– attacca) – 3. <i>Andante</i> (– <i>Allegro</i> – <i>Tranquillo</i>)	17'32
[8]	II. 1. <i>Allegro marcato</i> (– attacca) – 2. <i>Presto</i>	5'17
[9]	III. 1. <i>Andante espressivo</i> (– attacca) – 2. <i>Allegro</i> (– <i>Andante</i> – <i>Allegro</i> – <i>Prestissimo</i>)	9'39
-

Sinfonia Lahti Chamber Ensemble

[1] - [6] **Harri Ahmas**, bassoon • **Jyrki Lasonpalo**, violin I •
Ulla-Maija Hallantie, violin II • **Anu Airas**, viola • **Ilkka Pälli**, cello
[7] - [9] **Hannu Lehtonen**, alto saxophone • **Harri Ahmas**, bassoon •
Anu Airas, viola • **Ilkka Pälli**, cello • **Eero Munter**, double bass

Lahden Kamarimusiikkiseura
Sinfonia Lahti Chamber Ensemble

Kalevi Aho, one of Finland's leading composers of today, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He studied at the Sibelius Academy in Helsinki under Einojuhani Rautavaara and in West Berlin in Boris Blacher's composition class. In the years 1974-1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University; from 1988 until 1993 he was professor of composition at the Sibelius Academy and since the autumn of 1993 he has been a freelance composer.

In the works which marked his breakthrough, the *First Symphony* (1969) and *Third String Quartet* (1971) Aho continues in the tradition of Shostakovich; even in these pieces, however, he arrived at a very original formal/dramatic decision. Thus, in the four-movement *First Symphony*, we are gradually drawn ever further away from the 'existing reality' of the beginning, ultimately reaching the third movement's strange, pseudo-baroque style, and finally, in the last movement, we can meet the problems of the 'true reality' head on. The structural starting-point for the single-movement *Second Symphony* (1970/95) is a triple fugue. In the four-movement *Third Symphony* (1971-73) the dramatic tension is different; it is a conflict between an individual (a solo violin) and the sound blocks of the orchestra; there is a similar conflict in the pessimistic *Cello Concerto* (1983-84). The culmination of Aho's first period (approx. 1969-74) is the three-movement *Fourth Symphony* (1972-73), in which the catastrophes of the second movement are eventually followed by spiritual liberation.

The *Fifth Symphony* (1975-76) marks a turning point in Aho's output. From a structural point of view this massive work is extremely complicated – in this multi-layered symphony, instead of polyphony between various individual instrumental voices, we hear a polyphony of different, independent musical strands. The virtuoso and colourful *Sixth Symphony* (1979-80) concludes a sequential line of development in Aho's sym-

phonic work; after this, the composer concentrated for a while on concertos and operas.

Aho's first opera, *Avain* (*The Key*, 1978, with a libretto by Juha Mannerkorpi) tells of the paranoid alienation of an inhabitant of a big modern city in the estranging social climate of today. In 1982 and 1984 *Avain* was also performed by the Hamburg State Opera. In the years 1985-87 Aho wrote his sharply satirical second opera *Hyönteiselämä* (*Insect Life*), which combines elements both of comedy and of tragedy (the libretto, by the composer himself, is based on a play of the same name by Josef and Karel Čapek) and contains numerous stylistic parodies as well as pointed social criticism. The work was premièred with great success by the Finnish National Opera on 27th September 1996. In 1988, drawing on material from *Hyönteiselämä*, Aho composed his *Seventh Symphony*: a six-movement, cheerful work, the 'Insect Symphony' has been described as 'a post-modern, tragicomic anti-symphony'. In 1990 Aho composed *Pergamon* for four narrators, four orchestral groups and organ; the text, which is in four languages, is based on Peter Weiss's novel *Die Ästhetik des Widerstands*. In the intense *Chamber Symphony No. 2* for strings (1991-92) we hear, in a sense, the music of the composer's inner voices.

In 1992 the Lahti Symphony Orchestra appointed Aho as its composer in residence, and he has written all of his more recent orchestral works for these musicians. The bright, single-movement *Symphony No. 8* (1993) for organ and orchestra is Aho's most expansive instrumental work; this musically wide-ranging piece is one of the most important cornerstones of Aho's entire output. The lighter *Symphony No. 9* (1993-94) is also a concertante symphony: in this work, which contains many different time strata, the solo instrument is the trombone. The large-scale, dramatic *Tenth Symphony* (1996) is like a tribute to the great Romantic tradition of symphonic music, and is quite different from the *Eleventh Symphony* for six percussionists and orchestra

(1997-98), which is dominated by strong, hypnotic rhythms and by subtle tonal colours. The song cycle *Kiinalaisia lauluja* (Chinese Songs; 1997) for soprano and orchestra is a setting of ancient Chinese love poetry. Soloistic virtuosity is a hallmark of his large-scale, symphonic concertos (*Violin Concerto* 1981, *Cello Concerto* 1983-84, *Piano Concerto* 1989), of his three chamber symphonies (1976, 1992 and 1995-96: in the last of these, a string symphony, the solo instrument is the alto saxophone) and of many chamber pieces (e.g. the *Oboe Quintet* 1973, *Bassoon Quintet* 1977, *Oboe Sonata* 1985, *Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello and Double Bass* 1994 and *Quintet for Clarinet and String Quartet* 1998). Aho's latest major work is the one-act opera *Salaisuuksen kirja* (*The Book of Secrets*; 1998) to a libretto by Paavo Rintala.

Among Aho's numerous arrangements are Musorgsky's *Songs and Dances of Death* for bass and orchestra (1984) and the first act of Uuno Klami's ballet *Whirls* (1988). In 1995 he composed the lost second violin parts of all six string quartets by the first Finnish composer of importance, Erik Tulindberg (1761-1814), and in 1997 he completed Sibelius's complete *Kalevala* score in preparation both for performance and for recording (BIS-CD-915). Foremost among Aho's many writings are the treatises *Finnish Music and the Kalevala* (1985) and *Einojuhani Rautavaara, Symphonist* (1988), the collection of essays *The Tasks of an Artist in a Post-Modern Society* (1992), *Art and Reality* (1997) and *Music of Finland* (1996, in collaboration with E. Salmenhaara, P. Jalkanen and K. Virtamo).

© Anne Weller 1998

Quintet for Bassoon and String Quartet (1977)

The bassoon is one of those instruments for which only a small amount of significant solo and chamber music has been written; perhaps composers have been insufficiently aware of this fine instrument's various expressive possibilities. The instrument's nature is twofold. The bassoon can, for instance, be used as the joker, the fool of the orchestra, but it can also express the deepest vehemence and anguish. Its different registers differ strikingly. The instrument's nuances range from the lowest register, powerful and full of body, to the pained, plaintive topmost notes. Technically, the instrument is surprisingly agile.

These characteristics of the bassoon were the starting point for the composition of my quintet. The piece was written in 1977 at the request of Juhani Tapaninen, who was then solo bassoonist of the Finnish Radio Symphony Orchestra; the work is also dedicated to Tapaninen. Its first performance took place in Helsinki on 16th January 1978.

The work consists of six movements, which are played without a break. The quintet begins like a parody. The opening *Overture* pokes fun at the mannerisms in the first movements of certain classical overtures and concertos. The second movement, *Parody*, begins with Schubertian accompanimental figures above which the bassoon starts to play a sentimental, romantic melody. By degrees, however, the character of the movement grows more serious and its musical language becomes more modern and, with a gradual increase in tempo, we are unavoidably driven towards the third movement, a virtuoso *Scherzo*. This extremely fast scherzo ends with a violent climax, and in the songful, elegiac *Cadenza* we finally arrive deep within the work's core; the forward progress of the music seems here almost to have ceased.

In the *Finale*, which follows the *Cadenza*, the musical world begins to collapse. The movement contains various quotations from earlier movements, and its

humour is more weary and more deeply affecting than the benevolent, nostalgic humour found in the first two movements. The quintet's process of musical disintegration is finally completed in the slow *Epilogue*. The musical building blocks are divided up into smaller and smaller pieces until there remain only individual, separate notes and then, finally, emptiness.

In a sense the *Bassoon Quintet* constitutes an inward journey – the work begins on the surface, so to speak, and, as it progresses, we gradually probe ever deeper towards the world of the final movements, full of disassociated emotions.

Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello and Double Bass (1994)

The *Quintet for Bassoon and String Quartet* is one of my most important early chamber compositions. The *Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello and Double Bass*, in its turn, occupies a special position in my later chamber music production.

I composed the quintet in the autumn of 1994 for the Sinfonia Lahti Chamber Ensemble. It was at the Ensemble's suggestion that I composed a piece specifically for this unusual, though sonically very rich combination of instruments. The piece was first performed in Lahti on 7th December 1994.

The quintet has three large-scale movements, which are divided respectively into two or three fairly independent sections. The number of movements is therefore either three, seven or eight, depending on how one wishes to calculate. The work has no definite programme but, nevertheless, it displays a clear abstract, psychological process of development; it can thus be experienced as a wordless musical drama of the soul.

The long first main movement begins with music that is hesitant and introverted. These moods are followed by a lively scherzo, and finally the music becomes very passionate and sensual.

The shorter second main movement is like a fall

into a black hole: the musical world has become destructive – from the strings we only hear aggressive, dissonant blows, above which the two wind instruments play extremely rapid, virtuoso figurations. The second main movement ends with an unreal, immaterial *Prestissimo*, dominated by a ticking pedal point (G-B flat) from the double bass.

The third main movement begins with an intense, lamenting melody from the bassoon; after this, a further attempt is made to attain inner balance which had been lost, initially by creating complicated polyphonic structures. A conflict arises between the lifeless, strictly structural elements and the wild rhythmic energy of the music, and from this conflict emerges a more peaceful, dreamy musical world, dominated by the viola, in which a synthesis of the entire musical material of the quintet is created. After this, the strict structures gradually dissolve, and the quintet ends with an unrestrained, wild coda.

This monumental quintet thus examines some of the elementary conflicts that determine our lives; it is a question of harmony and destructiveness, joy and despair, equilibrium and imbalance, or life and lifelessness.

After the work was complete, I heard the surprising news that the Englishman Jeremy Parsons, a noted champion of Finnish music in central Europe, had passed away. The quintet is dedicated to his memory.

© Kalevi Aho 1998

The **Sinfonia Lahti Chamber Ensemble** was founded in 1986 by musicians from Lahti, not only to stimulate their own development as performers but also with the aim of offering the public unusual experiences in the field of chamber music. The ensemble consists primarily of members of the Lahti Symphony Orchestra and teachers from the Päijät-Häme Conservatory in Lahti.

The ensemble took as its point of departure the realization of utopias; its repertoire extends from the Baroque to contemporary music, and from church concerts to appearances in bars and pubs. As well as giving concerts, the ensemble has commissioned and premiered numerous compositions and has organized composers' seminars. To stimulate young people's interest in chamber music, the ensemble has organized chamber music competitions for chamber music students in Lahti.

Among the festivals at which the ensemble has performed are the Helsinki Festival, Crusell Weeks, Tampere Biennale and, internationally, festivals in Bergen, St. Petersburg, Poland and Båstad. Tours have also been undertaken to the USA, Germany and Denmark. The Sinfonia Lahti Chamber Ensemble has made numerous radio recordings in Finland, and its BIS recordings include music by Sofia Gubaidulina, Bohuslav Martinů, Gustav Mahler and Kalevi Aho.

Hannu Lehtonen was awarded his saxophone diploma in 1989 after studies under Pekka Savijoki. He has also taken part in various saxophone masterclasses, for instance at the universities of Chicago and Indiana, the Chopin Academy and the Paris Conservatoire. Among the orchestras with which he has appeared as a saxophone soloist are the Lahti and Seinäjoki Symphony Orchestras, the Pori Sinfonietta and the Hyvinkää Orchestra. He has also played in many Finnish symphony orchestras, in the Avanti! chamber orchestra, and in the orchestras of the Finnish National Opera and Savonlinna Opera Festival. Hannu Lehtonen is currently saxophone lecturer at the Päijät-Häme Conservatory in

Lahti, and he also teaches at the Sibelius Academy in Helsinki. He also directs the Conservatory's wind bands and appears as a singer.

Harri Ahmas was awarded his bassoon diploma at the Sibelius Academy in 1984, and continued his studies in Vienna and Budapest. He gave his first concert as a bassoonist at the Sibelius Academy in 1986. He has been engaged as a bassoonist in the Finnish Radio Symphony Orchestra and as a teacher at the Sibelius Academy, and is currently solo bassoonist with the Lahti Symphony Orchestra. Harri Ahmas has appeared as a soloist and chamber musician in the USA, Russia, Germany, Poland, Holland and the Nordic countries. He is also a composer; his œuvre includes orchestral works, two concertos and numerous chamber works for various instrumental combinations.

Jyrki Lasonpalo qualified as a violinist in 1996, having studied under Igor Bezrodny at the Sibelius Academy. He first appeared as a violinist in 1979 at a concert for young soloists with the Finnish Radio Symphony Orchestra. He has subsequently appeared with such orchestras as the Vantaa Orchestra and the Mikkeli and Lahti Symphony Orchestras. From 1986 until 1993 he was a first violinist with the Tapiola Sinfonietta, and since 1993 he has been alternating leader of the Lahti Symphony Orchestra. He regularly performs chamber music for various instrumental combinations.

Ulla-Maija Hallantie studied the violin under Pertti Sutinen and Tuomas Haapanen in Finland and Yair Kless in Israel. In 1985 she was a finalist at the Kuopio violin competition. She has been a member of the Turku and Helsinki Philharmonic Orchestras, the Finnish Chamber Orchestra, the Finlandia Sinfonietta and the Sinfonia Lahti Chamber Ensemble. Ulla-Maija Hallantie is presently a violin lecturer at the Päijät-Häme Conservatory.

Anu Airas was awarded her viola diploma in 1993 after studies at the Sibelius Academy under Helge Valtonen and Paavo Pohjola. She gained her M.Mus. degree in 1997. She also studied in Israel under Yuri Gandelman. Anu Airas has been a member of the Finnish Radio Symphony Orchestra and Tapiola Sinfonietta, and is currently principal violist with the Lahti Symphony Orchestra. She has also appeared with various ensembles in the Nordic countries, the USA, Japan and many European countries.

Ilkka Pälli studied at the Sibelius Academy under Pauli Heikkinen and Raimo Sariola, after which he completed his cello studies at the Moscow Conservatory as a pupil of Mikhail Khomitzer. He has been principal cellist of various chamber orchestras and of the Oulu Symphony Orchestra; he has been principal cellist of the Lahti Symphony Orchestra since 1986. Ilkka Pälli has appeared as a soloist with orchestras and as a recitalist all over Finland, and as a chamber musician in all the Nordic countries, continental Europe and the USA. He has been the chairman of the Sinfonia Lahti Chamber Ensemble since its foundation.

Eero Munter was awarded his double bass diploma at the Sibelius Academy in 1986 and gave his first concert the following year. He has also studied in Italy as a pupil of Franco Petracci and in Canada as a pupil of Michael Leiter. Since 1982 he has been principal double bass player of the Lahti Symphony Orchestra. Eero Munter has given solo concerts both in Finland and internationally. He is a founder member of the Sinfonia Lahti Chamber Ensemble.

Suomen tärkeimpiin nykysäveltäjiin kuuluva **Kalevi Aho** syntyi Forssassa 9.3.1949. Hän opiskeli Sibelius-akatemiassa Einojuhani Rautavaaran oppilaana ja Länsi-Berlinissä Boris Blacherin luokalla. Vuosina 1974–1988 hän toimi Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina, 1988–1993 Sibelius-akatemian vs. sävellyksen professorina, ja syksystä 1993 lähtien hän on työskennellyt vapaana taiteilijana.

Läpimurtosävellyksissään, *1. sinfoniassa* (1969) ja *3. jousikvartetossa* (1971) Aho liittyi tyyllisesti Sostakovitš-traditioon; kuitenkin jo näissä teoksissa hän päätyi hyvin omaperäisiin muoto-dramaturgisiin ratkaisuihin. Siten neliosaisessa *1. sinfoniassa* etäännyttään vähitellen yhä etäämmäs alun "reaalisesta" todellisuudesta, aina 3. osan outoon, pseudo-barokkiseen tyyliin, kunnes vasta finaalisia pystytään kohtaamaan kiertelemättä "oikean" todellisuuden ongelmat. Yksiosaisen *2. sinfonian* (1970/95) rakenteellisena lähtökohdana on kolmoisfuuga. Neliosaisessa *3. sinfoniassa* (1971–73) dramaturginen jännite muodostuu yksilöllisyyden (sooloviulu) ja orkesterin sointimassojen välisestä ristiriidasta; vastaavasta ristiriidasta on kysymys myös pessimistisessä *sellokonsertossa* (1983–84). Ahon ensimmäisen kauden (n. 1969–1974) huipentuma on kolmiosainen *4. sinfonia* (1972–73), jossa toisessa osassa tapahtuvaa katastrofia seuraa lopulta psyykinen vapautuminen.

5. sinfonia (1975–76) merkitsee käännekohtaa Ahon tuotannossa. Massiivinen teos on rakenteeltaan äärimmäisen monimutkainen – yksityisten eri äänten välisen polyfonian sijasta monikerroksisessa sinfoniassa soi erilaisten itsenäisten musiikkien polyfonia. Virtuosiiseen, värikkääseen *6. sinfoniiaan* (1979–80) päättyy Ahon sinfonisen tuotannon johdonmukainen kehityslinja; tämän jälkeen säveltäjä keskittyy joksikin aikaa konserttoihin ja oopperoihin.

Ahon ensimmäinen ooppera *Avain* (1978; libretto Juha Mannerkorpi) käsittelee suurkaupunkilaisen ihmisen vainoharhaista vieraantuneisuutta modernissa

yhteiskunnassa. 1982 ja 1984 *Avain* oli myös Hampurin valtionoopperan ohjelmistossa. 1985-87 syntyi Ahon terävän satiirinen, komiikkaa ja tragiikkaa yhdistävä toinen ooppera *Hyönteiselämää* (säveltäjän laatima libreto pohjautuu Josef ja Karel Čapekin samannimiseen näytelmään) lukuisine tyyliparodioineen ja pistävine yhteiskuntakritiikkeineen. Teos kantaesitettiin suurella menestyksellä Suomen Kansallisoopperassa 27.9.1996. *Hyönteiselämän* materiaalista Aho loi 1988 7. *sinfonia*nsa – kuusiosaista, iloittelevaa *Hyönteissinfonia*a on kuvattu ”postmoderniksi, koomis-traagiseksi antisinfoniaksi”. 1990 syntyi *Pergamon* neljälle lausujalle, neljälle orkesteriryhmälle ja uruille; teoksen nelikielinen teksti on peräisin Peter Weissin romaanin *Die Ästhetik des Widerstands* alusta. Intensiivisessä 2. *kamarisinfoniassa* jousille (1991-92) soi eräänlainen sisäisten äänien musiikki.

Vuonna 1992 Lahden kaupunginorkesteri nimesi Ahon nimikkosäveltäjäkseen, ja tälle soittajistolle hän on kirjoittanut kaikki uusimmat orkesteriteoksensa. Yksiosainen, valoisa 8. *sinfonia* (1993) uruille ja orkesterille on Ahon laajin soitinto; musiikkisiltilta ulottuvuuksiltaan sävellys kuuluu Ahon koko tuotannon tärkeimpiin kulmakiviin. Myös kepeämpi 9. *sinfonia* (1993-94) on konsertoiva sinfonia – monia ajallisia kerrostumia sisältävän teoksen soolosoittimena on pasuuna. Suurisuntainen, dramaattinen 10. *sinfonia* (1996) on kuin kunnianosoitus sinfoniamusiikin suurelle romantiselle perinteelle. Kokonaan toisentyypinen on kuudelle lyömäsoittajalle ja orkesterille sävelletty 11. *sinfonia* (1997-98), jota valittavat sekä väkevät, hypnoottiset rytmit että herkä sointivärit. Sopraanolle ja orkesterille sävelletyn laulusarjan *Kiinalaisia lauluja* (1997) tekstinä ovat hyvin vanhat kiinalaiset rakkausrunot. Solistinen virtuoosisuus on tunnusomaisia suurisuntaisille, sinfonisille konsertoille (*viulukonsertto* 1981; *sellokonsertto* 1983-84; *pianokonsertto* 1989), kolmelle kamarisinfoniale (1976, 1992 ja 1995-96; viimeksimainitussa jousisinfoniassa on soolosoitti-

mena alttosaksofoni) ja monille kamarimusiikkiteoksille (mm. *oboekvintetto* 1973, *fagottikvintetto* 1977, *oboe-sonaatti* 1985, *kvintetto* alttosaksofonille, fagotille, alttoviululle, sellolle ja kontrabassolle 1994 ja *kvintetto* klarinetille ja jousikvartetille (1998)). Ahon uusin suuri työ on yksinäytöksinen ooppera *Salaisuuksien kirja* (1998) Paavo Rintalan libretoon.

Ahon lukuisista sovitustoista huomattavimpia ovat Musorgskin *Kuoleman laulujen* ja *tanssien* soitintamusiimin bassoäänelle ja orkesterille (1984), Uuno Klamin baletin *Pyörteitä* 1. näytöksen orkestrointi (1988) sekä kateisiin joutuneen 2. viulun stemman säveltäminen Erik Tulindergrenin (1761-1814) kuuteen jousikvartettoon (1995) ja 1997 hän täydensi Sibeliuksen *Karelia-musiikin* teoksen levytystä (BIS-CD-915) ja esitystä varten. Hänen runsaan kirjallisen tuotantonsa pääteoksia ovat tutkielmat *Suomalainen musiikki* ja *Kalevala* (1985) ja *Einojuhani Rautavaara sinfonikkona* (1988), esseeko-koelmat *Taiteilijan tehtävät postmodernissa yhteiskunnassa* (1992) ja *Taide ja todellisuus* (1997), sekä *Suomen musiikki* (1996; yhdessä E. Salmenhaaran, P. Jalkasen ja K. Virtamon kanssa).

© Anne Weller 1998

Kvintetto fagotille ja jousikvartetille (1977)

Fagotti on yksi niistä instrumenteista, joille on sävelletty vain melko vähän todella painokasta solistista ja kamarimusiikkiohjelmistoa – ehkä säveltäjät eivät ole riittävästi tunteeneet ja tiedostaneet tämän hienon instrumentin eri ilmailullisia mahdollisuuksia. Soittimen luonne on ikään kuin kaksinainen. Fagottia voidaan käyttää esimerkiksi orkesterin koomikkona ja pellenä, mutta toisaalta instrumentti kykenee ilmentämään myös mitä syvintä intohimoa ja tuskaa. Fagotin eri rekisterit poikkeavat huomattavasti toisistaan. Soittimen sävyt vaihtelevat matalaimen rekisterin voimakkaasta täyte-
läisyydestä aina ylimpien sävelten tuskaaseen valittavuuteen. Teknisesti instrumentti on hämmästyttävän ketterä.

Nämä fagotin ominaisuudet olivat lähtökohina aloittaessani kvinteton säveltämistä. Teos syntyi vuonna 1977 Suomen Radion sinfoniaorkesterin senaikaisen soolofagotistin Juhani Tapanisen pyynnöstä; teos on myös omistettu Tapaniselle. Kantaesitys tapahtui Helsingissä 16.1.1978.

Teoksessa on kuusi yhtäjaksoisesti soitettavaa osaa. Kvintetto alkaa paradisesti. Aloittavassa *Ouvertiuressa* tehdään samalla pilaa tietyistä klassisten alkusoittojen ja konserttojen avausosien manereista. Toinen osa, *Parodie*, alkaa schubertmaaisilla säestyskuviolla, joiden päälle fagotti alkaa soittaa sentimentaalista, romanttista melodiam. Vähitellen osan luonne muuttuu kuitenkin vakavammaksi ja sävelkieleltään modernimmaksi, ja tempoon asteittain kiihtyessä ajaututaan vääjäämättä kolmantena osana olevaan virtuoosiseseen *Scherzoon*. Äärimmäisen nopea Scherzo päättyy rajuun huipennukseen, ja laulavassa ja elegisessä *Cadenzassa* saavutaan lopulta ikään kuin syvälle teoksen ytimeen; musiikkilinen ajan eteneminen tuntuu tällöin lähes pysähtyvän.

Cadenzaa seuraavassa *Finalessa* teoksen maailma alkaa luhistua. Osassa esiintyy monia sitaatteja aikaisemmista osista, ja sen humori on väsyneempää ja syvemmältä kouraisevaa kuin kahden ensimmäisen osan hyväntahtoisempi, nostalginen humori. Kvinteton musiikkilinen hajoamisprosessi täydentyy lopulta hitaassa *Epilogissa*. Musiikkiliset rakennusosat paloittevat yhä pienempiin ja pienempiin osiin, kunnes jäljelle jää vain yksittäisiä irrallisia säveliä ja lopulta tyhjyys.

Fagottikvintetto muodostaa eräällä tavalla matkan sisimpään – teos alkaa ikään kuin pinnalta, kunnes sen aikana tunkeudutaan vähitellen yhä syvemmälle kohti loppuosien hajoavan elämäntunteen täyttämää maailmaa.

Kvintetto alttosaksofonille, fagotille, alttoviululle, sellolle ja kontrabassolle (1994)

Kvintetto fagotille ja jousikvartetolle kuuluu varhaisen kamarimusiikkini keskeisiin teoksiin. Kvintetto alttosaksofonille, fagotille, alttoviululle, sellolle ja kontrabassolle on taas erikoisasemassa myöhemmässä kamarimusiikkituotannossani.

Sävelsin kvinteton syksyllä 1994 Lahden kamarimusiikkiseuralle. Juuri kamarimusiikkiseuran ehdotus oli, että voisin kirjoittaa kappaleen tälle poikkeukselliselle, soinnillisesti hyvin rikkaalle kokoonpanolle. Teos kantaesitettiin Lahdessa joulukuun 7. päivänä 1994.

Kvintetossa on kolme laajaa osaa, jotka jakaantuvat kahteen tai kolmeen jokseenkin itsenäiseen päätäitteen. Siten osien lukumäärä on laskutavasta riippuen joko kolme, seitsemän tai kahdeksan.

Teoksella ei ole konkreettista ohjelmaa, mutta siitä huolimatta siinä näkyy selvä abstrakti-psykologinen kehitysprosessi, ja teoksen voi kokea siten sanattomana musiikkilisenä sielundraamana.

Laaja ensimmäinen pääosasto alkaa viipylevällä, sisäistyneellä musiikilla. Näitä tunteita seuraa eloisa scherzo, ja lopussa musiikki muuttuu hyvin intohimoi- seksi ja sensuelliksi. Lyhyempi toinen pääosasto muodostaa ikään kuin syöksyn mustaan aukkoon. Musiikin maailma on muuttunut destruktiviseksi, jouset hakkaavat vain aggressiivisia, dissonoivia iskuja ja niiden päälle molemmat puhaltimet soittavat äärimmäisen nopeita, virtuoosisia kuvioita. Toinen osasto päättyy epätodelliseen, aineettomaan *Prestissimoon*, jota vallitsee kontrabasson tikittävä g-b-urkupiste.

Kolmas osasto alkaa fagotin intensiivisellä, valittavalla melodialla. Musiikin kadonnutta sisäistä tasapainoa pyritään palauttamaan tämän jälkeen aluksi monimutkaisten polyfonisten struktuurien avulla. Musiikissa syntyy ristiriita ankarien rakenteiden elottomuuden ja musiikin villin rytmisen energian välillä, ja tästä ristiriidasta puhkeaa esiin rauhallinen, unelmoiva, alttoviulun vallitsema musiikkilinen maailma, jossa luodaan

synteesiä kvinteton kaikesta musiikillisesta materiaalista. Lopulta ankarat struktuurit purkauvat vähitellen, ja kvintetto päättyy kahlitsemattomaan, villiin koodaan.

Siten tässä monumentaalisessa kvintetossa on kysymys joistakin elämäämme ohjaavista perustavista vastakohtaisuuksista – teoksessa on kyse harmoniasta ja destruktiivisuudesta, ilosta ja epätoivosta, tasapainosta ja epätasapainosta tai elämästä ja elottomuudesta.

Kun teos oli jo valmis, sain yllättäen tiedon hyvin tuntemani suomalaisen musiikin englantilaisen esitaiteilijan Jeremy Parsonsin kuolemasta. Kvintetto on omistettu hänen muistolleen.

© Kalevi Aho 1998

Lahden Kamarimusiikkiseura perustettiin vuonna 1986 lahtelaisten muusikkojen toimesta heidän tarpeeseen kehittää itseään ja tarjota yleisölle totutusta poikkeavia musiikkielämyksiä kamarimusiikin alueelta. Kamarimusiikkiseuran soittajisto koostuu pääasiassa Lahden kaupunginorkesterin muusikoista sekä Päijät-Hämeen konservatorion opettajista. Kamarimusiikkiseuran toiminnan lähtökohtana on ollut utopioiden toteuttaminen; ohjelmiston tyylikirjo vaihtelee barokista nykyhetkeen, kirkkokonsertista kapakkahappeningiin.

Konserttitoiminnan lisäksi Kamarimusiikkiseura on tilannut ja kantaesittänyt lukuisia sävellyksiä, sekä järjestänyt säveltäjäseminareja. Nuorten kiinnostusta kamarimusiikointiin seura on pyrkinyt lisäämään järjestämällä kamarimusiikkikilpailuja lahtelaisille musiikinopiskelijoille.

Lahden Kamarimusiikkiseura on esiintynyt mm. Helsingin Juhlaviikoilla, Crusell-viikoilla ja Tampere-Biennaaleissa. Ulkomaisilla musiikkifestivaaleilla Kamarimusiikkiseura on vierailut mm. Bergenissä, Pietarissa, Puolassa, ja Båstadissa. Kiertuekohteita ovat olleet USA, Saksa ja Tanska. Kamarimusiikkiseura on tehnyt radionauhoituksia ja esiintynyt mm. Orfeus

Pasilassa ja Twin Cities Sunday morning radio-ohjelmissa. Kamarimusiikkiseura on tehnyt viisi cd-levyä, jotka sisältävät mm. Jouni Kaipaisen, Sofia Gubaidulinan, Bohuslav Martinin, Gustav Mahlerin ja Kalevi Ahon musiikkia.

Hannu Lehtonen on suorittanut saksofonidiplomin 1989 opettajanaan Pekka Savijoki. Lisäksi hän on opiskellut saksofoninsoittoa useilla mestarikursseilla mm. Indianan ja Chicagon yliopistoissa, Chopin-Akatemiassa sekä Pariisin konservatoriossa. Saksofonisolistina Lehtonen on soittanut mm. Lahden ja Seinäjoen kaupunginorkesterien, Pori-Sinfonietan ja Hyvinkään orkesterin kanssa. Avustajana hän on toiminut useimmissa Suomen sinfoniaorkesterissa sekä Avanti!ssa, Kansallisoopperassa ja Savonlinnan Oopperajuhlaorkesterissa. Tällä hetkellä Hannu Lehtonen toimii saksofoninsoiton lehtorina Päijät-Hämeen konservatoriossa ja tuntiopettajana Sibelius-Akatemiassa. Hannu Lehtonen johtaa myös konservatorion puhallinorkestereita sekä laulaa.

Harri Ahmas on suorittanut fagottidiplomin Sibelius-Akatemiassa 1984, sekä jatko-opintoja Wienissä ja Budapestissa. Fagottiensikonsertti Ahmaksella oli Sibelius-Akatemiassa 1986. Hän on toiminut fagotistina Radio Sinfoniaorkesterissa ja opettajana Sibelius-Akatemiassa ja soittaa tällä hetkellä soolofagotistina Lahden kaupunginorkesterissa. Ahmas on esiintynyt solistina ja kamarimusiikkona kotimaan lisäksi mm. USA:ssa, Venäjällä, Saksassa, Puolassa, Hollannissa ja Pohjoismaissa. Harri Ahmas myös säveltää ja hänen tuotantonsa kuuluu orkesteriteoksia, kaksi konserttoa sekä lukuisia kamarimusiikkiteoksia eri kokoonpanoille.

Jyrki Lasonpalo on suorittanut viulun A-tutkinnon 1996 Igor Bezrodnyin oppilaana Sibelius-Akatemiassa. Hänen ensiesiintymisensä viulistina tapahtui 1979 Radion Sinfoniaorkesterin nuorten solistien konsertissa.

Sen jälkeen Lasonpalo on esiintynyt mm. Vantaan orkesterin, Mikkelin ja Lahden kaupunginorkesterin kanssa. Hän on soittanut I-viulua vuosina 1986-1993 Tapiola Sinfonietassa ja on toiminut vuodesta 1993 lähtien Lahden kaupunginorkesterin vuorottelevana ensimmäisenä konserttimestarina. Hän esiintyy jatkuvasti kamarimuusikkona erilaisissa kokoonpanoissa.

Ulla-Maija Hallantie on opiskellut viulunsoittoa mm. Pertti Sutisen ja Tuomas Haapasen oppilaana, sekä Israelissa Yair Klessin johdolla. Vuonna 1985 hän saavutti finaaliapaikan Kuopion viulukilpailuissa. Ulla-Maija Hallantie on soittanut Turun ja Helsingin kaupunginorkestereissa, Suomalaisessa kamariorkesterissa, Finlandia Sinfonietassa sekä Lahden kamarimusiikki-seurassa. Tällä hetkellä Ulla-Maija Hallantie toimii Päijät-Hämeen konservatorion viulunsoiton lehtorina.

Anu Airas on suorittanut alttoviuludiplomin Sibelius-Akatemiassa Helge Valtosen ja Paavo Pohjolan johdolla 1993. Musiikinmaisteriksi hän valmistui 1997. Hän on opiskellut myös Yuri Gandelmanin oppilaana Israelissa. Anu Airas on toiminut vt. alttoviulunsoittajana mm. Radion Sinfoniaorkesterissa ja Tapiola Sinfonietassa, nykyinen äänenjohtajan toimi on Lahden kaupunginorkesterissa. Hän on myös esiintynyt erilaisissa kokoonpanoissa Pohjoismaissa, USA:ssa, Japanissa sekä useissa Euroopan maissa.

Ilkka Pälli opiskeli Sibelius-Akatemiassa Pauli Heikisen ja Raimo Sariolan johdolla, jonka jälkeen hän täydensi sello-opintojaan Moskovan konservatoriossa Mikhail Khomitzerin oppilaana. Pälli on toiminut soolosellistinä useissa kamariorkestereissa sekä Oulun kaupunginorkesterissa. Lahden kaupunginorkesterin soolosellisti hän on ollut vuodesta 1986 lähtien. Ilkka Pälli on esiintynyt orkesterisolistina ja omin konsertein eri puolilla Suomea sekä kamarimuusikkona kaikissa Pohjoismaissa, manner-Euroopassa ja USA:ssa. Lahden

kamarimusiikkiseuran puheenjohtajana hän on toiminut sen perustamisesta lähtien.

Eero Munter on suorittanut kontrabassodiplomin Sibelius-Akatemiassa 1986 ja ensikonsertti hänellä oli seuraavana vuonna. Ulkomaisia opintoja Munter on suorittanut Italiassa Franco Petraccin ja Kanadassa Michael Leiterin johdolla. Vuodesta 1982 hän on toiminut Lahden kaupunginorkesterissa bassojen äänenjohtajana. Eero Munter on esiintynyt soolokonsertein Suomessa ja ulkomailla. Hän on Lahden kamarimusiikkiseuran perustajajäsen.

Kalevi Aho, einer der führenden finnischen Komponisten von heute, wurde am 9. März 1949 in Forssa, Südfinnland, geboren. Er studierte bei Einojuhani Rautavaara an der Sibelius-Akademie in Helsinki und in Boris Blachers Kompositions-klasse in Westberlin. 1974-88 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Helsinki Universität; 1988-93 war er Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie, und seit dem Herbst 1993 ist er freischaffender Komponist.

In den Werken, durch welche sein Durchbruch erfolgte, der *ersten Symphonie* (1969) und dem *dritten Streichquartett* (1971), setzt Aho Schostakowitschs Tradition fort, aber selbst in diesen Stücken kam er zu einer sehr originellen formal/dramatischen Lösung. In der viersätzigen *ersten Symphonie* werden wir somit von der „existenten“ Wahrheit des Anfangs allmählich immer weiter weg geführt, bis wir zuletzt den seltsamen, pseudobarocken Stil des dritten Satzes erreichen, und im letzten Satz können wir schließlich die Probleme der „wirklichen“ Wahrheit direkt zu Gesicht bekommen. Der strukturelle Ausgangspunkt der einsätzigen *zweiten Symphonie* (1970/95) ist eine Tripelfuge. In der viersätzigen *dritten Symphonie* (1971-73) ist die dramatische Spannung andersartig, sie ist ein Konflikt zwischen einem Individuum (Solovioline) und den Klangblöcken des Orchesters; es gibt einen ähnlichen Konflikt im pessimistischen *Cellokonzert* (1983-84). Der Höhepunkt von Ahos erster Periode (etwa 1969-74) ist die dreisätzige *vierte Symphonie* (1972-73), wo nach den Katastrophen des zweiten Satzes eine geistige Befreiung folgt.

Die *fünfte Symphonie* (1975-76) ist ein Wendepunkt in Ahos Schaffen. Strukturell gesehen ist dieses massive Werk extrem kompliziert – anstatt einer Polyphonie zwischen verschiedenen individuellen Instrumentalstimmen hören wir eine Polyphonie andersartiger, unabhängiger Musiken. Die virtuose und farbenprächtige *sechste Symphonie* (1979-80) beschließt eine sequen-

tielle Entwicklungslinie in Ahos Schaffen; dann konzentrierte sich der Komponist einige Zeit auf Konzerte und Opern.

Ahos erste Oper, *Avain* (*Der Schlüssel*, 1978, mit einem Libretto von Juha Mannerkorpi) erzählt von der paranoiden Alienation eines Einwohners einer modernen Großstadt im sozialen Klima von heute. 1982 und 1984 wurde *Avain* auch von der Hamburgischen Staatsoper aufgeführt. 1985-87 schrieb Aho seine scharf satirische zweite Oper *Hyönteiselämä* (*Aus dem Leben der Insekten*), die Elemente von sowohl Komödie als auch Tragödie kombiniert (das vom Komponisten selbst geschriebene Libretto basiert auf dem gleichnamigen Theaterstück von Josef und Karel Čapek), und zahlreiche stilistische Parodien enthält, sowie spitze Sozialkritik. Die Uraufführung durch die Finnische Nationaloper am 27. September 1996 wurde ein großer Erfolg. Unter Verwendung von Material aus *Hyönteiselämä* komponierte Aho 1988 seine *siebte Symphonie*: die sechssätzige, fröhliche „Insektensymphonie“ wurde als „postmoderne, tragikomische Antisymphonie“ beschrieben. 1990 komponierte Aho *Pergamon* für vier Sprecher, vier Orchestergruppen und Orgel; der viersprachige Text basiert auf Peter Weiß' Roman *Die Ästhetik des Widerstands*. In der intensiven *Kammersymphonie Nr. 2* für Streicher (1991-92) hören wir irgendwie musikalische Töne aus dem Innersten.

1992 wurde Aho vom Symphonieorchester Lahti zum Composer-in-Residence ernannt, und für dieses hervorragende Ensemble hat er seine sämtlichen neueren Orchesterwerke geschrieben. Die lichte, einsätzige *Symphonie Nr. 8* (1993) für Orgel und Orchester ist Ahos umfassendstes Instrumentalwerk; dieses musikalisch weitreichende Stück ist einer der wichtigsten Grundsteine seines gesamten Schaffens. Die leichtere *Symphonie Nr. 9* (1993-94) ist ebenfalls eine konzertante Symphonie: in diesem Werk, das viele verschiedene zeitliche Schichten enthält, ist das Soloinstrument eine Posaune. Die großskalige, dramatische *zehnte Sympho-*

nie (1996) ist eine Art Tribut an die große romantische Tradition symphonischer Musik, und unterscheidet sich völlig von der *elften Symphonie* für sechs Schlagzeuger und Orchester (1997-98), die von starken, hypnotischen Rhythmen und feinfühligem Klangfarben beherrscht wird. Der Liedzyklus *Kiinalaisia lauluja* (*Chinesische Lieder*, 1997) für Sopran und Orchester ist eine Vertonung chinesischer Liebespoesie. Solistische Virtuosität ist ein Kennzeichen seiner groß angelegten, symphonischen Konzerte (*Violinkonzert* 1981, *Cellokonzert* 1983-84, *Klavierkonzert* 1989) und vieler Kammermusikwerke (z.B. das *Oboenquintett* 1973, *Fagottquintett* 1977, die *Oboensonate* 1985, das *Quintett für Altsaxophon, Fagott, Bratsche, Cello und Kontrabaß* 1994, und das *Quintett für Klarinette und Streichquartett* 1998). Das jüngste größere Werk von Aho ist die einaktige Oper *Salaisuuksen kirja* (*Das Buch der Geheimnisse*, 1998) mit einem Libretto von Paavo Rintala.

Zu Ahos zahlreichen Arrangements gehören *Murorgskijs Lieder und Tänze des Todes* für Baß und Orchester (1984) und der erste Akt von *Uuno Klamis Ballett Wirbel* (1988). 1995 komponierte er die verschollenen Parts sämtlicher sechs Streichquartette des ersten finnländischen Komponisten von Bedeutung, Erik Tulindberg (1761-1814), und 1997 vollendete er Sibelius' komplette *Karelia*-Partitur für Aufführungen und eine Aufnahme (BIS-CD-915). Unter seinen Schriften stehen an erster Stelle die Abhandlungen *Finnische Musik und die Kalevala* (1985) und *Einojuhani Rautavaara, Symphoniker* (1988), die Aufsatzsammlungen *Die Aufgaben des Künstlers in einer postmodernen Gesellschaft* (1992) und *Kunst und Wirklichkeit* (1997), sowie *Die Musik in Finnland* (1996, Zusammenarbeit mit E. Salmenhaara, P. Jalkanen und K. Virtamo).

© Anne Weller 1998

Quintett für Fagott und Streichquartett (1977)

Das Fagott ist eines jener Instrumente, für welche nur wenig Solo- und Kammermusik von Bedeutung geschrieben worden ist; vielleicht waren den Komponisten die verschiedenen expressiven Möglichkeiten dieses schönen Instruments zu wenig bewußt. Die Natur des Instruments ist zweifach. Das Fagott kann beispielsweise als Joker, Narr des Orchesters verwendet werden, aber es kann auch die größte Heftigkeit und Pein zum Ausdruck bringen. Die verschiedenen Register des Fagotts unterscheiden sich auffallend. Die Nuancen des Instruments erstrecken sich vom tiefsten Register, voll von Kraft und Substanz, bis zu den gequälten, klagenden höchsten Tönen. Technisch ist das Instrument erstaunlich wendig.

Diese Charakteristika des Fagotts waren der Ausgangspunkt für die Komposition meines Quintetts. Das Stück wurde 1977 auf Wunsch des damaligen Solofagottisten des Symphonieorchesters des Finnischen Rundfunks, Juhani Tapaninen, geschrieben; das Werk wurde ihm auch gewidmet. Die erste Aufführung fand am 16. Januar 1978 in Helsinki statt.

Das Werk besteht aus sechs Sätzen, die ohne Pause gespielt werden. Das Quintett beginnt wie eine Parodie. Die *Ouvertüre* macht sich über die Manierismen mancher klassischer Ouvertüren und Konzerte lustig. Der zweite Satz, *Parodie*, fängt mit Schubertschen Begleitfiguren an, über denen das Fagott beginnt, eine sentimentale, romantische Melodie zu spielen. Allmählich wird aber der Charakter des Satzes seriöser und die musikalische Sprache moderner, und mit einer allmählichen Steigerung des Tempos werden wir unerbittlich zum dritten Satz hingetrieben, einem virtuosen *Scherzo*. Dieses extrem schnelle Scherzo endet mit einem heftigen Höhepunkt, und in der kantablen, elegischen *Kadenz* landen wir schließlich tief im Kern des Werkes; die Vorwärtsbewegung der Musik scheint hier beinahe aufgehört zu haben.

Im *Finale*, das nach der *Kadenz* folgt, beginnt die

musikalische Welt zusammenzubrechen. Der Satz enthält verschiedene Zitate aus früheren Sätzen, und sein Humor ist lustloser und rührender als der wohlwollende, nostalgische Humor der ersten beiden Sätze. Der Vorgang musikalischer Auflösung wird im lang-samen *Epilog* endlich abgeschlossen. Die musikalischen Bausteine werden in immer kleinere Stücke aufgeteilt, bis nur einzelne, separate Töne übrigbleiben, und schließlich die Leere.

Im gewissen Sinn ist das *Fagottquintett* eine Reise nach innen – das Werk beginnt sozusagen auf der Oberfläche, und in seinem Verlauf bohren wir uns immer tiefer in die Welt der letzten Sätze hinein, voller distanzierter Emotionen.

Quintett für Alt-Saxophon, Fagott, Bratsche, Violoncello und Kontrabaß (1994)

Das *Quintett für Fagott und Streichquartett* gehört zu den zentralen Werken meiner früheren Kammermusik. Das *Quintett für Alt-Saxophon, Fagott, Bratsche, Violoncello und Kontrabaß* hat wiederum eine besondere Position in meiner späteren Kammermusikproduktion.

Ich komponierte das Quintett im Herbst 1994 für die Kammermusikgesellschaft von Lahti. Es war der Vorschlag der Kammermusikgesellschaft, daß ich ein Stück gerade für diese außergewöhnliche, klanglich sehr reiche Besetzung schreiben sollte. Das Werk wurde in Lahti am 7. Dezember 1994 uraufgeführt.

Das Quintett hat drei umfangreiche Sätze, die sich in zwei beziehungsweise drei ziemlich selbständige Hauptabschnitte teilen. So ist die Anzahl der Sätze, je nachdem wie man zählen will, entweder drei, sieben oder acht.

Das Werk hat kein konkretes Programm, aber trotzdem gibt es einen deutlichen, abstrakten psychologischen Entwicklungsprozess, und man kann es dadurch als ein wortloses musikalisches Seelendrama hören.

Der umfangreiche erste Hauptsatz beginnt mit einer zögernden, verinnerlichten Musik. Diesen Stimmungen

folgt ein lebhaftes Scherzo, und am Ende verändert sich die Musik sehr leidenschaftlich und sensuell.

Der kürzere zweite Hauptsatz ist wie ein Sturz ins schwarze Loch: die Welt der Musik ist destruktiv geworden – bei den Streichern hören wir nur aggressive, dissonierende Schläge und auf die Schläge spielen die beiden Bläser äußerst schnelle, virtuose Figuren. Der zweite Hauptsatz endet mit einem unwirklichen, immateriellen *Prestissimo*, dominiert von dem tickenden Orgelpunkt g-b des Kontrabasses.

Der dritte Hauptsatz fängt mit einer intensiven, klagenden Melodie des Fagotts an, und danach versucht man wieder das verlorene innere Gleichgewicht zu erreichen, beim Erschaffen komplizierter polyphonischer Strukturen. Es entsteht in der Musik ein Widerspruch zwischen den leblosen Elementen der strengen Strukturen und der wilden rhythmischen Energie der Musik, und aus diesem Widerspruch bricht eine ruhigere, träumerische, von der Bratsche dominierende musikalische Welt hervor, in der man alles musikalische Material des Quintetts zur Synthese bringt. Danach lösen sich die strengen Strukturen allmählich auf, und das Quintett endet mit einer ungezügelten, wilden Coda.

So geht es in diesem monumentalen Quintett um einige elementare Gegensätzlichkeiten, die unser Leben leiten, es ist eine Frage um Harmonie und Destruktivität, Freude und Verzeiwung, Gleichgewicht und Ungleichgewicht, oder Leben und Lebloigkeit.

Als das Werk schon fertig war, bekam ich die überraschende Nachricht, daß der englische Vorkämpfer der finnischen Musik in Mitteleuropa, Jeremy Parsons gestorben war. Das Quintett wurde seiner Erinnerung gewidmet.

© Kalevi Aho 1998

Die **Kammermusikgesellschaft von Lahti** wurde 1986 von Musikern aus Lahti gegründet, nicht nur um ihre eigene Entwicklung als Interpreten anzuregen, sondern auch mit dem Ziel, dem Publikum ungewöhnliche Erlebnisse auf dem Gebiet der Kammermusik anzubieten. Das Ensemble besteht hauptsächlich aus Mitgliedern des Symphonieorchesters Lahti und Lehrern des Päijät-Häme-Konservatoriums in Lahti.

Als Ausgangspunkt wählte das Ensemble das Verwirklichen von Utopien; sein Repertoire erstreckt sich von Barockmusik bis zur Gegenwart, von Kirchenkonzerten bis zum Spielen in Bars und Pubs. Neben der Konzerttätigkeit gab das Ensemble zahlreiche Kompositionen in Auftrag, die es auch uraufführte, und es organisierte auch Komponistenseminare. Um das Interesse junger Menschen für Kammermusik anzuregen, organisierte das Ensemble Kammermusikwettbewerbe für Kammermusikstudenten in Lahti.

Unter den Festivals, bei denen das Ensemble auftrat, sind das Helsinki-Festival, die Crusell-Wochen, die Biennale Tampere, sowie auf der internationalen Ebene Festivals in Bergen, St. Petersburg, Polen und Båstad (Schweden). Es wurden auch Tournees nach den USA, Deutschland und Dänemark unternommen. Die Kammermusikgesellschaft von Lahti machte zahlreiche Rundfunkaufnahmen in Finnland, und bei BIS nahm sie Musik von Sofia Gubaidulina, Bohuslav Martinů, Gustav Mahler und Kalevi Aho auf.

Hannu Lehtonen erhielt 1989 sein Saxophondiplom nach Studien bei Pekka Savijoki. Er nahm auch an verschiedenen Meisterklassen teil, zum Beispiel an den Universitäten von Chicago und Indiana, der Chopin-Akademie und dem Pariser Conservatoire. Unter den Orchestern, mit denen er als Solist erschien, sind die Symphonieorchester von Lahti und Seinäjoki, die Sinfonietta Pori und das Orchester Hyvinkää. Er spielte auch in vielen finnischen Symphonieorchestern, im Kammerorchester Avanti!, und in den Orchestern der

Finnischen Nationaloper und des Opernfestivals in Savonlinna. Hannu Lehtonen unterrichtet derzeit Saxophon am Päijät-Häme-Konservatorium in Lahti, sowie an der Sibelius-Akademie in Helsinki. Er leitet auch die Bläserensembles des Konservatoriums und erscheint als Sänger.

Harri Ahmas erhielt 1984 sein Fagottdiplom an der Sibelius-Akademie und setzte seine Studien in Wien und Budapest fort. 1986 gab er an der Sibelius-Akademie sein erstes Konzert als Fagottist. Er ist als Fagottist beim Symphonieorchester des Finnischen Rundfunks und als Lehrer an der Sibelius-Akademie engagiert gewesen; derzeit ist er Solofagottist des Symphonieorchesters Lahti. Harri Ahmas erschien als Solist und Kammermusiker in den USA, Rußland, Deutschland, Polen, Holland und den skandinavischen Ländern. Er ist auch Komponist; sein Schaffen umfaßt Orchesterwerke, zwei Konzerte und zahlreiche Kammermusikwerke für verschiedene Instrumentkombinationen.

Jyrki Lasonpalo wurde 1996 nach Studien bei Igor Bezrodny an der Sibelius-Akademie als Violinist diplomiert. Er erschien erstmals als Violinist 1979 bei einem Konzert für junge Solisten mit dem Symphonieorchester des Finnischen Rundfunks. Seither erschien er mit Orchestern wie dem Orchester Vantaa und den Symphonieorchestern Mikkeli und Lahti. 1986-93 war er erster Violinist der Tapiola Sinfonietta, und seit 1993 ist er alternierender Konzertmeister des Symphonieorchesters Lahti. Er spielt regelmäßig Kammermusik für verschiedene Besetzungen.

Ulla-Maija Hallantie studierte Violine bei Pertti Sutinen und Tuomas Haapanen in Finnland und bei Yair Kless in Israel. 1985 war sie Finalistin beim Violinwettbewerb in Kuopio. Sie war Mitglied der Philharmonischen Orchester in Turku und Helsinki, des Finnischen Kammerorchesters, der Finlandia Sinfonietta und der

Kammermusikgesellschaft von Lahti. Ulla-Maija Hallantie ist derzeit Violinlehrerin am Päijät-Häme-Konservatorium.

Anu Airas erhielt 1993 ihr Bratschendiplot nach Studien bei Helge Valtonen und Paavo Pohjola an der Sibelius-Akademie. 1997 erhielt sie den M.-Mus.-Titel. Sie studierte auch bei Yuri Gandelman in Israel. Anu Airas war Mitglied des Symphonieorchesters des Finnischen Rundfunks und der Tapiola Sinfonietta, und ist derzeit Konzertmeisterin der Bratschenstimme des Symphonieorchesters Lahti. Sie erschien auch mit verschiedenen Ensembles in den skandinavischen Ländern, den USA, Japan und vielen europäischen Ländern.

Ilkka Pälli studierte bei Pauli Heikkinen und Raimo Sariola an der Sibelius-Akademie, wonach er seine Cellostudien am Moskauer Konservatorium bei Michail Chomitzer vervollständigte. Er war Konzertmeister der Cellostimme bei verschiedenen Kammerorchestern und beim Symphonieorchester Oulu, und seit 1986 übt er diese Funktion beim Symphonieorchester Lahti aus. Ilkka Pälli erschien als Solist mit oder ohne Orchester in ganz Finnland, und als Kammermusiker in sämtlichen skandinavischen Ländern, auf dem europäischen Kontinent und in den USA. Er war Vorsitzender der Kammermusikgesellschaft von Lahti seit deren Gründung.

Eero Munter erhielt 1986 sein Kontrabaßdiplot an der Sibelius-Akademie und gab sein erstes Konzert im folgenden Jahr. Er studierte auch in Italien bei Franco Petracci und in Kanada bei Michael Leiter. Seit 1982 ist er Konzertmeister der Kontrabaßstimme des Symphonieorchesters Lahti. Eero Munter gab Solokonzerte sowohl in Finnland als auch international. Er ist gründendes Mitglied der Kammermusikgesellschaft von Lahti.

Kalevi Aho, l'un des compositeurs les plus en vue de la Finlande aujourd'hui, est né à Forssa dans le sud de la Finlande le 9 mars 1949. Il a étudié à l'Académie Sibelius à Helsinki avec Einojuhani Rautavaara et à Berlin Ouest dans la classe de composition de Boris Blacher. De 1974 à 1988, il donna des cours de musicologie à l'université d'Helsinki; de 1988 à 1993, il fut professeur de composition à l'Académie Sibelius et, depuis l'automne 1993, il s'adonne à temps plein à la composition.

Dans les œuvres marquant sa percée, la *première symphonie* (1969) et le *troisième quatuor à cordes* (1971), Aho poursuit la tradition de Chostakovitch; même dans ces pièces cependant, il arrive à une décision très originale formelle/dramatique. Ainsi dans la *première symphonie* en quatre mouvements, on nous éloigne de plus en plus de la "réalité existante" du début, en arrivant à l'étrange style pseudo-baroque du troisième mouvement et finalement, dans le dernier mouvement, on se heurte de plein front aux problèmes de la "réalité véritable". La *seconde symphonie* (1970/95) en un mouvement repose essentiellement sur une triple fugue. Dans la *troisième symphonie* en quatre mouvements, la tension dramatique est différente; il s'agit d'un conflit entre un individu (un violon solo) et les blocs sonores de l'orchestre; un conflit semblable se manifeste dans le pessimiste *Concerto pour violoncelle* (1983-84). Le sommet de la première période de Aho (environ 1969-74) se trouve dans la *quatrième symphonie* (1972-73) en trois mouvements où les catastrophes du second mouvement sont à la fin suivies d'une libération spirituelle.

La *cinquième symphonie* (1975-76) marque un point tournant dans la production de Aho. Du point de vue de la structure, cette œuvre massive est extrêmement compliquée – dans cette symphonie à plusieurs couches, plutôt que d'entendre de la polyphonie entre les voix instrumentales variées, on entend une polyphonie de différentes fibres musicales indépendantes. La *sixième symphonie* (1979-80), virtuose et colorée, termine une

ligne séquentielle de développement dans l'œuvre symphonique de Aho; après cela, le compositeur s'est concentré un moment sur des concertos et des opéras.

Le premier opéra de Aho, *Avain (La Clé)*, 1978, sur un livret de Juha Mannerkorpi) traite de l'aliénation paranoïde d'un habitant d'une grande cité moderne dans le climat social troublant d'aujourd'hui. En 1982 et 1984, *Avain* fut monté par l'Opéra National de Hambourg. Dans les années 1985-87, Aho écrivit son second opéra à la satire mordante *Hyönteiselämä* (*Vie d'insectes*) qui mêle des éléments de la comédie et de la tragédie (le livret, du compositeur lui-même, repose sur une pièce du même nom par Josef et Karel Čapek) et renferme de nombreuses parodies stylistiques ainsi qu'une critique sociale affilée. La création donnée par l'Opéra National Finlandais le 27 septembre 1996 remporta un grand succès. En 1988, à partir de matériel de *Hyönteiselämä*, Aho composa sa septième symphonie: une œuvre gaie en six mouvements, la "Symphonie des insectes" a été décrite comme "une anti-symphonie tragi-comique, post-moderne". En 1990, Aho composa *Pergamon* pour quatre narrateurs, quatre groupes orchestraux et orgue; en quatre langues, le texte est basé sur le roman *Die Ästhetik des Widerstands* de Peter Weiss. Dans l'intense *Symphonie de Chambre no 2* pour cordes (1991-92), on entend, en un sens, la musique des voix intérieures du compositeur.

En 1992, l'Orchestre Symphonique de Lahti choisit Aho comme compositeur résident et il a écrit toutes ses œuvres orchestrales plus récentes pour ces musiciens. La brillante *symphonie no 8* (1993) en un mouvement pour orgue et orchestre, est l'œuvre instrumentale la plus expansive de Aho; cette pièce de grande envergure musicale est l'une des pierres angulaires les plus importantes de toute la production de Aho. La *Symphonie no 9* (1993-94) est plus légère et aussi une symphonie concertante: dans cette œuvre, qui renferme plusieurs couches temporelles différentes, l'instrument solo est le trombone. La grande et dramatique *dixième symphonie*

(1996) ressemble à un hommage à la grande tradition romantique de la musique symphonique et elle diffère considérablement de la *onzième symphonie* pour six percussionnistes et orchestre (1997-98) dominée par des rythmes forts et hypnotiques et par des couleurs tonales subtiles. Le cycle de chansons *Kiinalaisia lauluja* (*Chansons chinoises*; 1997) pour soprano et orchestre est un arrangement d'anciens poèmes d'amour chinois. La virtuosité du soliste est un trait caractéristique de ses grands concertos symphoniques (*Concerto pour violon* 1981, *Concerto pour violoncelle* 1983-84, *Concerto pour piano* 1989), de ses trois symphonies de chambre (1976, 1992 et 1995-96: dans cette dernière, une symphonie pour cordes, l'instrument solo est le saxophone alto) et de plusieurs pièces de chambre (par exemple le *Quintette pour hautbois* 1973, le *Quintette pour basson* 1977, la *Sonate pour hautbois* 1985, le *Quintette pour saxophone alto, basson, alto, violoncelle et contrebasse* 1994 et le *Quintette pour clarinette et quatuor à cordes* 1998). La plus récente œuvre majeure de Aho est l'opéra en un acte *Salaisuuksen kirja* (*Le Livre des secrets*; 1998) sur un livret de Paavo Rintala.

Parmi les nombreux arrangements de Aho se trouvent *Chants et Danses de la mort* de Moussorgsky pour basse et orchestre (1984) et le premier acte du ballet *Tourbillons* (1988) d'Uuno Klami. En 1995, il termina les parties perdues de second violon de tous les six quatuors à cordes du premier compositeur finlandais d'importance, Erik Tulindberg (1761-1814) et, en 1997, il termina la partition complète de *Karelia* de Sibelius en préparation pour concert et enregistrement (BIS-CD-915). Des nombreux écrits de Aho, les plus en vue sont les traités *Musique finlandaise* et *le Kalevala* (1985) et *Einojuhani Rautavaara, symphoniste* (1988), la collection d'essais *Les Tâches d'un artiste dans une société post-moderne* (1992), *L'Art et la réalité* (1997) et *Musique de Finlande* (1996, collaboration avec E. Salmenhaara, P. Jalkanen et K. Virtamo).

© Anne Weller 1998

Quintette pour basson et quatuor à cordes (1977)

Le basson est l'un de ces instruments pour lesquels un petit nombre d'œuvres solos et de musique de chambre importante a été écrit; les compositeurs n'ont peut-être pas été assez conscients des nombreuses possibilités expressives de ce bel instrument. Il est doté d'une double nature. Le basson peut, par exemple, être utilisé comme un pitre, le fou de l'orchestre, mais il peut aussi exprimer l'intensité et l'angoisse les plus profondes. Les différents registres du basson diffèrent grandement. Les nuances de l'instrument passent du registre le plus grave, puissant et plein de corps, au notes aiguës, peignées et plaintives. Techniquement, l'instrument dispose d'une agilité surprenante.

Ces caractéristiques du basson furent le point de départ de la composition de mon quintette. La pièce fut écrite en 1977 à la demande de Juhani Tapaninen, alors basson solo de l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise; l'œuvre est aussi dédiée à Tapaninen. La création eut lieu à Helsinki le 16 janvier 1978.

L'œuvre consiste en six mouvements joués sans interruption. Le quintette commence comme une parodie. *L'Ouverture* se moque du maniérisme des premiers mouvements de certains concertos et ouvertures classiques. Le second mouvement, *Parodie*, commence avec un accompagnement schubertien sur lequel le basson joue une mélodie romantique sentimentale. Petit à petit cependant, le caractère du mouvement devient plus sérieux et son langage musical, plus moderne; un accroissement graduel de tempo nous entraîne inévitablement vers le troisième mouvement, un *Scherzo* virtuose. Ce scherzo extrêmement rapide se termine sur un sommet violent et, dans la *Cadenza* chantante et élégiaque, nous arrivons en plein cœur de l'œuvre; le mouvement d'avancement de la musique semble ici s'être presque arrêté.

Dans le *Finale* qui suit la *Cadenza*, le monde musical commence à s'écrouler. Le mouvement renferme diverses citations de mouvements antérieurs et son hu-

mour est plus las et affecte plus profondément que l'humour nostalgique et bienveillant des deux premiers mouvements. Le processus de désintégration musicale du quintette est finalement terminé dans le lent *Épilogue*. Les blocs de construction musicale sont divisés en pièces de plus de plus petites jusqu'à ce qu'il ne reste plus que des notes séparées, individuelles et puis, à la fin, plus rien.

En un sens, le *Quintette pour basson* constitue un voyage intérieur – l'œuvre commence à la surface pour ainsi dire et, au fur et à mesure qu'elle progresse, nous explorons de plus en plus profondément le monde des mouvements finals, remplis d'émotions dissociées.

Quintette pour saxophone alto, basson, alto, violoncelle et contrebasse (1994)

Le *Quintette pour basson et quatuor à cordes* est l'une des plus importantes de mes premières compositions de musique de chambre. Le *Quintette pour saxophone alto, basson, alto, violoncelle et contrebasse* occupe, à son tour, une position spéciale dans ma production dernière de musique de chambre.

J'ai composé le quintette à l'automne de 1994 pour l'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti. C'est à la suggestion de l'Ensemble que j'ai composé une pièce particulièrement pour cette combinaison inhabituelle mais soniquement très riche d'instruments. La pièce fut créée à Lahti le 7 décembre 1994.

Le quintette compte trois grands mouvements divisés respectivement en deux ou trois sections assez indépendantes. Le nombre des mouvements s'élève ainsi à trois, sept ou huit, dépendant du calcul de chacun. Il n'y a pas de programme défini mais, pourtant, l'œuvre montre un processus de développement psychologique nettement abstrait; il peut ainsi être vu comme un drame musical sans paroles de l'âme. Le long premier mouvement commence avec de la musique hésitante et introvertie. Ces atmosphères sont suivies par un scherzo animé et la musique devient finalement très passionnée et sensuelle.

Plus court, le second mouvement est comme une chute dans un trou noir: le monde musical est devenu destructif – de la part des cordes, on n'entend que des coups agressifs et dissonants sur lesquels les deux instruments à vent jouent des figures virtuoses extrêmement rapides. Le second mouvement principal se termine avec un *Prestissimo* irréel et immatériel, dominé par une pédale en tic-tac (sol – si bémol) de la contrebasse.

Le troisième mouvement principal commence par une mélodie de lamentation intense au basson; après cela, on rencontre une autre tentative d'obtenir l'équilibre intérieur perdu, d'abord en créant des structures polyphoniques compliquées. Un conflit s'élève entre les éléments strictement structurels, sans vie, et l'énergie sauvagement rythmique de la musique et, de ce conflit, un monde musical plus paisible, rêveur, émerge; il est dominé par l'alto où une synthèse du matériel musical du quintette en entier est créé. Après cela, les structures strictes se dissolvent graduellement et le quintette se termine sur une coda sauvage non contenue.

Ce quintette monumental examine ainsi certains des conflits élémentaires qui déterminent nos vies; c'est une question d'harmonie et de destructivité, de joie et de désespoir, d'équilibre et de déséquilibre, de vie ou d'animation.

Après avoir terminé l'œuvre, j'entendis la nouvelle surprenante du décès de l'Anglais Jeremy Parsons, un défenseur reconnu de la musique finlandaise en Europe centrale. Le quintette est dédié à sa mémoire.

© Kalevi Aho 1998

L'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti fut fondé en 1986 par des musiciens de Lahti, non seulement pour stimuler leur propre développement d'exécutants, mais aussi dans le but d'offrir au public des expériences inhabituelles dans le domaine de la musique de chambre. L'ensemble est formé principalement des membres de l'Orchestre Symphonique de Lahti et de professeurs au Conservatoire Päijät-Häme à Lahti.

L'ensemble adopta comme point de départ la réalisation d'utopies; son répertoire s'étend du baroque à la musique contemporaine et des concerts sacrés à des apparitions dans les bars et les pubs. En plus de donner des concerts, l'ensemble a commandé et créé de nombreuses compositions en plus d'organiser des séminaires de compositeurs. Pour stimuler l'intérêt des jeunes en musique de chambre, l'ensemble a organisé des concours de musique de chambre pour les étudiants de musique de chambre à Lahti.

L'ensemble s'est produit entre autres aux festivals d'Helsinki, Crusell Weeks, Biennale de Tampere et, sur la scène internationale, à des festivals à Bergen, Saint-Petersbourg, Pologne et Båstad. Il a fait des tournées aux Etats-Unis, en Allemagne et au Danemark. L'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti a fait de nombreux enregistrements radiophoniques en Finlande et ses disques BIS renferment de la musique de Sofia Gubaidulina, Bohuslav Martinů, Gustav Mahler et Kalevi Aho.

Hannu Lehtonen obtint son diplôme de saxophone en 1989 après des études avec Pekka Savijoki. Il participa aussi à plusieurs cours de maître de saxophone, dont ceux aux universités de Chicago et d'Indiana, à l'Académie Chopin et au Conservatoire de Paris. Il s'est produit comme saxophoniste soliste avec, entre autres, les orchestres symphoniques de Lahti et Seinäjoki, la Sinfonietta de Pori et l'Orchestre de Hyvinkää. Il a aussi joué dans plusieurs orchestres symphoniques finlandais, dans l'orchestre de chambre Avanti! et dans les orches-

tres de l'Opéra National Finlandais et du Festival d'Opéra de Savonlinna. Hannu Lehtonen enseigne présentement le saxophone au conservatoire Päijät-Häme à Lahti ainsi qu'à l'Académie Sibelius à Helsinki. Il dirige l'ensemble des vents du conservatoire et fait même carrière en chant.

Harri Ahmas obtint son diplôme de basson à l'Académie Sibelius en 1984 et il poursuivit ses études à Vienne et Budapest. Il sonna son premier concert comme bassoniste à l'Académie Sibelius en 1986. Il occupe un poste de bassoniste à l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise et de professeur à l'Académie Sibelius en plus d'être basson solo de l'Orchestre Symphonique de Lahti. Harri Ahmas s'est produit comme soliste et chambriste aux Etats-Unis, en Russie, Allemagne, Pologne, Hollande et dans les pays nordiques. Il compose aussi: sa production inclut des œuvres pour orchestre, deux concertos et de nombreuses œuvres de chambre pour différentes combinaisons instrumentales.

Jyrki Lasonpalo obtint son diplôme de violoniste en 1996 après avoir étudié avec Igor Bezrodny à l'Académie Sibelius. Il apparut pour la première fois comme violoniste en 1979 lors d'un concert pour jeunes solistes avec l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise. Il s'est ensuite produit avec l'Orchestre de Vantaa ainsi qu'avec les orchestres symphoniques de Mikkeli et de Lahti. De 1986 à 1993, il fut l'un des violons 1 avec la Sinfonietta Tapiola et, depuis 1993, il est premier violon associé de l'Orchestre Symphonique de Lahti. Il fait régulièrement de la musique de chambre dans des combinaisons instrumentales variées.

Ulla-Maija Hallantie a étudié le violon avec Pertti Sutinen et Tuomas Haapanen en Finlande et Yair Kless en Israël. En 1985, elle fut finaliste au concours de violon Kuopio. Elle a fait partie des orchestres philharmoniques de Turku et d'Helsinki, de l'Orchestre de

Chambre Finlandais, de la Sinfonietta Finlandia et de l'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti. Ulla-Maija Hallantie enseigne présentement le violon au conservatoire Päijät-Häme.

Anu Airas obtint son diplôme d'alto en 1993 après des études à l'Académie Sibelius avec Helge Valtonen et Paavo Pohjola. Elle obtint une maîtrise en musique en 1997. Elle a aussi étudié en Israël avec Yuri Gandelsman. Anu Airas a fait partie de l'Orchestre Symphonique de la Radio Finlandaise et de la Sinfonietta Tapiola et elle est actuellement premier alto à l'Orchestre Symphonique de Lahti. Elle s'est aussi produite avec plusieurs ensembles dans les pays du Nord, aux Etats-Unis, Japon et dans plusieurs pays européens.

Ilkka Pälli a étudié à l'Académie Sibelius avec Pauli Heikkinen et Raimo Sariola, après quoi il a poursuivi ses études de violoncelle au conservatoire de Moscou dans la classe de Mikhail Khomitzer. Il a été premier violoncelle de plusieurs orchestres de chambre et de l'Orchestre Symphonique d'Oulu; il est premier violoncelle de l'Orchestre Symphonique de Lahti depuis 1986. Ilkka Pälli s'est produit comme soliste avec des orchestres et comme récitaliste partout en Finlande ainsi que comme chambriste dans tous les pays du Nord, en Europe continentale et aux Etats-Unis. Il a été président de l'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti depuis sa fondation.

Eero Munter a obtenu son diplôme de contrebasse à l'Académie Sibelius en 1986 et il donna son premier concert l'année suivante. Il a aussi étudié en Italie comme élève de Franco Petracci et au Canada avec Michael Leiter. Il est première contrebasse de l'Orchestre Symphonique de Lahti depuis 1982. Eero Munter a donné des concerts solos en Finlande et partout au monde. Il est l'un des membres fondateurs de l'Ensemble de Chambre de la Sinfonia de Lahti.

INSTRUMENTARIUM

Hannu Lehtonen	Alto Saxophone: Buffet Crampon Prestige
Harri Ahmas	Bassoon: W. Heckel
Jyrki Lasonpalo	Violin: Testore copy, 18th century. Bow: Nürnberger
Ulla-Maija Hallantie	Violin: Bailly. Bow: Hill
Anu Airas	Viola: Anonymous. Bow: Finkel
Ilkka Pälli	Cello: French, late 19th century. Bow: Hill
Eero Munter	Double Bass: Rivolta, Venice 1834. Bow: Josef Kun (gold, Ottawa)

Recording data: [1-6] December 1997, [7-13] December 1996 at the Church of the Cross (Ristinkirkko), Lahti, Finland

Balance engineer/Tonmeister: Ingo Petry

Neumann microphones; Studer mixer; Fostex PD-2 DAT recorder; Stax headphones

Producer: Ingo Petry

Digital editing: Harald Gericke

Cover text: © Anne Weller 1998; © Kalevi Aho 1998

English translation: Andrew Barnett

German translation: Julius Wender

French translation: Arlette Lemieux-Chéné

Front cover picture: Quint Buchholz

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Harrogate, England

Colour origination: Studio 90 Ltd., Leeds, England

© 1996 & 1997; © 1999, BIS Records AB

The Sinfonia Lahti Chamber Ensemble has been supported in this recording project by the Foundation for the the Promotion of Finnish Music (LUSES)

Kalevi Aho

**The Sinfonia Lahti Chamber Ensemble has been supported in this recording project
by the Foundation for the the Promotion of Finnish Music (LUSES).**